

GAZETA LWOWSKA.

Czwartek

N°. 100.

25. sierpnia 1836.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

— Z Wiednia d. 19. sierpnia. —

Najjaśniejsi Cesarstwo Ichmość jadąc z Poisdorf, i zjadłszy objad u Jego Król. Wys. Arcyksięcia Karola w zamku Selowiec, stanęli w Bernie, w najlepszym zdrowiu, dnia 17. sierpnia, o kwadrans na 6, po południu, gdzie Ich z rządką przyjęto radością. — Przy rogatkach miasta raczyli NN. Państwo przyjmować powitanie gubernatora i kapitana krajowego Morawii, hrabi Ugarte, na czele deputacyi stanów morawskich. — Od rogatek aż do gmachów rządowych jechali NN. Cesarstwo śródkiem szeregów rozstawionego wojska, tudzież napływu radością uniesionych mieszkańców przedmieścia Stare Peruc i samego miasta, śród głośnych witań wiernych mieszkańców stolicy morawskiej. Przed bramą miasta, gdzie stał oddział c. k. żałogi i uzbrojonej milicji obywatelskiej, NN. Cesarstwo Ichmość przyjęci byli z uszanowaniem od magistratu i reprezentantów gmin, zaś w samej bramie miasta od dowodzącego generała, generała artylerji, hrabi Mazzuchelli, a w gmachach rządowych, na wschodach, prowadzących do pokoi dla NN. Państwa przeznaczonych, od wladz rządowych, od Ołomunieckiego księcia Arcybiskupa, hrabi Chotek i od biskupa Berneńskiego, radcy nadwornego de Gindl, na czele kapituły katedralnej. Po tém naczelnicy wladz rządowych zaprowadzili NN. Cesarstwo do przygotowanych dlań pokoi, gdzie mieli to szczęście przedstawić się Ich C. R. Mościom.

NN. Państwo raczyli potem pokazać się uradowanemu ludowi z balkonu, poczem przeciągali wojsko po przed balkon. Wieczorem o godzinie pół do 9tej członkowie stanu miejskiego wyprawili przed gmachami rządowymi pochód z pochodniami i odśpiewali odpowiednią do okoliczności kantatę.

Ichmość radcy nadwornemu i nadwornemu tłumaczowi, baronowi de Hammer-Purgstall, raczył zezwolić na przyjęcie i noszenie danych mu orderów: od króla Jmci Hannoverańskiego krzyża komandorskiego orderu Gwellów, a od sułtana jego mości orderu otomańskiego zastugi, któryto ostatni order także radcy kancelaryi stanu, de Huszar, przyjęć i nosić pozwolił.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Portugalija.

Według pism lizbońskich z d. 24. lipca, książę Ferdynand wrócił do stolicy z podróży swojej, w której, jak pomienione pisma donoszą, był wszędzie jak-najlepiej przyjmowany. — Wybory do kortezów miały wypaść pomyślnie dla ministeryjum.

Hiszpanija.

Potwierdza się, że w Saragocie dnia 2. sierpnia wybuchło powstanie na korzyść konstytucyi z roku 1812. Kapitan jenerał królestwa Aragonii, jenerał Evaristo San Miguel, stanął na czele tego powstania. Hamień konstytucyjny w uroczystym pochodzie obnoszony, a potem zatknięty został. Słychać, że kilka batalijonów, które z Logrono przybyły, złożyły hołd konstytucyi. Zdaje się, że powstaniom tém kieruje junta, od której posłano właśnie do Madrytu adres do królowej, oświadczenie niepodległości zawierający. Z jednej strony wyrażono tamże przychylność ku osobie królowej, z drugiej zaś postanowienie, nie słuchania dłużej terażniejszego gabinetu. Słychać wreszcie, że prowincya ta, przekonawszy się, iż kortezy o ustawie zasadniczej wyrokować nie mogą, oświadczyła się niezawistą od terażniejszego ministeryjum i ma zamiar sama administrować własne sprawy pod tarczą konstytucyi z roku 1812. Liczba liberalistów, należących do tego, jest nader znaczną, a niebezpieczeństwa, któremi są otoczeni, uczą Ich dostatecznie, w sprawie swojej li na sobie polegać. Adres podpisany jest przez 45 osób, na czele jenerał Miguel. — Winnych prowincyjach wre także zaburzenie. W całej Granadzie mają w podejrzeniu zdrady znaczną ilość tak cywilnych jakoteż wojskowych urzędników. Sędziowie, poborcy podatków i inni urzędnicy uciekli do Gibraltaru, dla ujęcia przed groźnym wybuchem. Między gwardyjami narodowymi Malagi, Montrylu, Almerji, Guadyxu, Miasta Granady i t. p. istnieje rodzaj związku. Kilkakrotnie słyszano już okrzyk: »Niech żyje konstytucyja!« a stojące w onych okolicach wojsko liniowe ma chęć powtórzenia onogoż. W królestwie Jaen lękają się także rozruchów, skoro nielubieni od ludu urzędnicy oddalonymi nie zostaną. Wieść, potrze-

bująca wszakże jeszcze potwierdzenia, głosi, że także w Hordubie, Radyxie i Barcelonie ogłoszono konstytucyję i że w tém ostatniém miejscu został Mina dyktatorem obwołany.

Gazette de France donosi o powyższych zdaniach: Dnia 2. sierpnia o godzinie 6. wieczorem obwołano konstytucyję w Saragossie; po-tém kamień konstytucyjny obnoszono po mieście. To wszystko odbyło się bez wszelkiej przeszkody. Reszta dnia przeszła na rozrywkach. W Maladze obwołano rejencyję, której członkami Mingę i Mendyzabala mianowano. Zaprowadzono trybunał rewolucyjny. Stawiony przed nim gubernator cywilny został badanym, osądzonym i straconym. Wnoszono, że więcej jeszcze straceń nastąpi. — W Granadzie podobny rozruch wykonano. Walencyja i Barcelona pośpieszą zapewne za tym przykładem.

National mniema, że cios stanowczy ku obaleniu rządu królowej Krystyny, wkrótce wsamym Madrycie zadany będzie. — Oczekują tamże jenerała Cordowy, któremu, jak słysząc, chce pan Isturiz poruczyć dowództwo wojska przeciw powstańcom, co konstytucyję z roku 1812. obwołali. »Jeżli (piszą w liście z Madrytu) myśl ta w istocie wykonaną zostanie, na-ten-czas bynajmniej wątpić nie należy o pewnej przyszłości tego powstania.«

Według gazet madryckich rząd przeciw Maladze wydać miał następujące rozporządzenie: Miasto ogłoszonym zostaje w stanie oblężenia, złożono sąd wojenny względem sądenia powstańców i każdemu Hiszpanowi dano pozwolenie, uwięzienia uczestników w rzeczoném powstaniu. Ci zaś, którzy się w przeciagu czterech dni poddadzą, wyjąwszy morderców Donadia i St. Justa, dostają ułaskawienie. Antequera, zamiast Malagi, ogłoszona została stolicą prowincyi Malagi.

Dowódzca karlistów Gomez, nie mogąc utrzymać się w górach Asturyi, rzucił się w doliny królestwa Leonu.

Wielka Brytania i Irlandyja.

Bil małżeństw katolickich, odrzucony przez izbę wyższą dnia 5. sierpnia, jest dosyć ważny, ma bowiem w zamiarze zniesienie statutu króla Józefa II., który ogłasza nieważnemi wszelkie śluby małżeńskie między protestantami a katolikami, dane przez katolickich kapłanów. Ustawa ta tém jest przykrzejszą, ponieważ nie ciąży wogóle na katolikach, lecz tylko w Irlandyi jest ważną. — Lord Melbourne przedłożył niedawno bil izbie wyższej, w którym określono nie oznaczone dotąd sądownictwo konsulów angielskich w Turcyi, we wszystkich wykroczeniach poddanych angielskich. Porta rzekła się wszelkiej nad Frankami władzy,

jeżli Turcy nie są wmiészani w ich sprawę, w którymto razie ambasador lub konsul śledztwo prowadzi. We wszystkich innych przypadkach strona skarżące udaje się do konszula swego narodu, a ten wpływa także do sprawy, chociaż strona przeciwna do innego narodu chrześcijańskiego należy.

W izbie lordów obradowano dnia 8. sierpnia nad bilem, tyczącym się stępu na gazetach. Klauzulę nakazującą gazetom, ażeby podawały w urzędzie stęplowym imiona wszystkich swoich właścicieli, zbijali lordowie Lyndhurst i Wynford, jako bezzasadne wdzieranie się w prawa własności.

Dnia 8. sierpnia o godzinie 1. z południa odbył się w Londynie pogrzeb Natana M. de Rothschild. Orszak rozpoczynał oddział policyi Starego Miasta (*City*) i inspektor na koniu, a za nimi postępowali urzędnicy Starego Miasta (*City*) i jechał czterma końmi zaprzężony rydwan pogrzebowy. Siedmdziesiąt pięć powozów składało orszak, między temi 24 powozów żałobnych, powozy zmarłego i jego synów, lorda-majora, szeryfa Salomon i rząd powozów poselskich, tudzież innych znakomitych osób. Dr. Salomon Herschel, arcyrabbin Londynu ze śpiewakami i chórami wszystkich synagog stolicy, towarzyszył orszakowi, ciągnącemu się ćwierć mili. Masa ludu, na długo przed rozpoczęciem pogrzebu zgromadzona przed domem żałoby, była tak wielką, że sklepy na ulicy zamknięte być musiały. Wszystkie okna były widzami napełnione. Zwłoki zmarłego złożone zostały w otwianej trumnie, a ta zamknięta była w ładnie zrobionej dębowej trumnie z herbem familijnym Rothschildów i ze srebrnemi antabami.

Francyja.

Król Neapolitański zwiędza po kolei osobliwości stolicy, i tak dnia 8. sierpnia oglądał *Hotel Dieu*, katedrę *Notre-Dame*, pałac sprawiedliwości, ratusz, ogród botaniczny i t. d. W archiwach pałacu sprawiedliwości, które czasami tylko otwierają się dla cudzoziemców wysokiego znaczenia, pokazano królowi jmcj między innemi akta procesu, w którym o czarno księstwo dziewięć orleańską obwiniano, wraz z wyobrażeniem téjże, które woźny w chwilach wolnych od zatrudnienia skróślił na brzegu protokołu, a które od tego czasu wszystkim obrazem téj dziewiczej bohaterki za wzór służyło. Pokazywano mu także akta procesu, toczonego przeciw królobójcy Damiens i suknie noszoną przez tegoż mordercę przy spełnieniu zbrodni.

Książę Kapui (brat króla Neapolitańskiego) powrócił z małżonką swoją do Marsylii z wycieczki do Aix. A zatóm dawniejsze doniesienie pewnego pisma marsylskiego, że do Genewy odjechał, nie sprawdziło się wcale.

! Według *Journal du Commerce* z dnia 8go, rozszala się w Paryżu wieść, że wskutek rady gabinetowej, dnia tegoż pod względem spraw hiszpańskich odbytej, miał p. Thiers pośłać do Londynu gońca z depezsami, które zawierać miały projekt planu operacyjnego, w tak przykrych okolicznościach wspólnie wykonać się mającego od gabinetów Londynu i Paryża. Rzeczony dziennik wcale nie wierzy temu, a żeby istotna interwencja podjęta została ze strony Francji, a najmniej w obecnej chwili.

Głoszono na giełdzie w Paryżu dnia 10. sierpnia, że przybyła depesza telegraficzna, donosząca o obwołaniu także w Radyxie i Sewilli konstytucji z roku 1812. W samym nawet Madrycie miały się pojawić znaki powstania, które tém-bardziej są niepokojące, ile że stolica ta przez postanie wojska przeciw Garcyi, Cabrerze, a teraz także przeciw Maladze, znacznie się z wojska wypróżniła.

Dnia 10. sierpnia ma się odbyć na dziedzińcu Tuileryjów i na placu karusselu wielki przegląd wojska liniowego, na którym król, w towarzystwie króla Neapolitańskiego i książąt Orleańskich i Nemours, z kilku pułkami załogi popisy odprawiać będzie. Ciągłe także mówią o przeglądzie gwardyi narodowej, mającej się odbyć dnia 15. b. m.

W król. miennicy w Paryżu bity będzie na poświęcenie tuku tryjumfalnego medal, mający mieć napis: »Rozpoczęty przez Napoleona, skończony przez Ludwika Filipa.«

D. 6. sierpnia pożegnał się marszałek Clausel u dworu, poczem opuścił Paryż, by około 20. t. m. z portu Vendres wprost do Algieru popłynąć, dokąd przybywszy, poczyni zaraz przygotowania do wyprawy ku Konstantynie. O wyprawie tej miał książę Orleański wielu oficerów urzędownie zawiadomić, przy-czém żałował mocno, że do tych nowych dzieł wojennych należeć nie może. Tytu oficerów zgłosiło się do tej wyprawy, że wszystkie stopnie mogłyby być poczwornie prawie osadzonemi.

Podstawa kolumny lipcowej na placu bastyli, równie, jak posąg, mający stać na jej szczycie, są ukończone; zaś inne roboty przynajmniej z rok jeszcze potrwać. Przeciwnie obelisk z Luxor już przed końcem września na placu *de la Concorde* postawiony będzie. — Dwaj Hiszpanie, którzy w Bordeaux, jako obwinionych o zamachy polityczne, uwięziono, przybyli tutaj d. 7. sierpnia i miano ich d. 8. do Mezières odesłać. — W Denkerce d. 7. z rana wieść o śmierci króla angielskiego tak się powszechnie rozszala, że okrety angielskie już zatknięty były bandery żałobne, lecz wiadomość ta okazała się później bezasadną.

»Goniec niemiecki« donosi z Paryża pod d. 10. sierpnia: Miejsce jenerała Bernelle ma pułkownik Conrad zastąpić. Właśnie już 1000 ludzi weszło pod jego rozkazami do Hiszpanii.

Tak zwany kościół francuzki, sekta, opierająca się na zasadach rozumowych, zawsze jeszcze nie jest cierpiany od rządu. Książę kościoła tego, Pillot, któremu w Pecq koło St. Germain, dom służby bożej zapieczętowano, oderwał nie dawno pieczęci i chciał w niedzielę rozpocząć nabożeństwo, gdy komisarz policyi z St. Germain z 18 żandarmami przybył, kazał wyjść ludziom, okna zamknął i zabrał znalezione obwieszczenia. Jk. Pillot był sądownie badany, ale nic więcej nie powiedział, jak tylko imię i wiek swój i oświadczył, że powołanie swoje czerpał z sumienia. Lud okazywał nieukontentowanie z tego postępowania władz rządowych. Rząd temu, któryby zniszczył napis na bramie świątyni, ofiarował 100 fr., lecz nikt się tego nie podjął. Z powodu przesładowania tego powstał rozruch i tak w St. Germain jako-też Pecq podpisują oświadczenia na korzyść »francuzkiego kościoła.« W tym-że samym duchu, jak owo wyżwzmiankowane właśnie postępowanie rządu, wyszła nie dawno uchwała rady królewskiej dla publicznego oświecenia, mocą której książę kościoła francuzkiego zabronionóm zostaje, być bakalarzem szkolnym: »ponieważ religija katolicka, używająca do liturgii swojej języka francuzkiego, od rządu uznana być nie może.«

Książę Joivreille wyptynał z Tulonu na fregacie *Iphigenia*.

W procesie względem tajnej fabryki prochu w ulicy *Oursine*, toczonym przed sądem policyi poprawczej w Paryżu, dnia 2go sierpnia zabrał najprzód głos adwokat rządowy, p. Hely d'Oissel, i wystawił następujący rys poprzedzających proces wypadków: Rząd miał częstą sposobność przekonania się, że wbrew nakazom ustawy z d. 10. kwiet. 1834 potworzyły się związki i zatrudniał się wybadaniem dowodów, gdy oto d. 13. września Michałowi Spira oddzielnemu i uwięzionemu w ówczas, list z rak był wzięty, w chwili, gdy chciał go wręczyć obżałowanemu Hubin de Guer, którego w więzieniu St. Pelagie odwiedzał. List ten zawierał nie tylko ważne odkrycia o tajnych towarzystwach, ale oraz liczne miejsca, dowodzące, że takowe zgromadzają się, dla dawania sobie wzajemnej pomocy w przedsięwzięciu swoim obalenia rządu, Wtedy dowiedziano się, że Spira do związku paryzkiego należał, a Hubin że jest członkiem towarzystwa familijnego. Statuta obu tych towarzystw zabrał rząd u Fajarda, który za podobne wykroczenia już był w inne procesa zawikłany. Rząd będąc zawiadomionym około

miesiąca marca, że wiele dotychczasowych osób, w jednej z odległych dzielnic, *Rue de l'Oursine* pod liczbą 113, zatrudnia się robbieniem prochu, nakazał śledztwo w rzeczonym domu. Pięć osób schwyfano w tym domu na uczynku, właśnie gdy się robbieniem prochu zajmowały. Byli to obżałowani: Beaufour, Canard, Nobier, Spira i Robert. Domysliwano się, że inne także osoby musiały do téj fabrykacyi należeć. Przedsięwzięto nowe śledztwo. Palanchon i Blanqui scharakteryzowani byli jako oskarżeni, wiedzący o tych wykroczeniach i wspierający tudzież zachęcający ich twórców. Przy przeglądzie pomieszkania Barbésa zabrano liczne spisy, zawierające część nazwisk członków tajnych stowarzyszeń; w pularesie Lamieussena inne znowu spisy znaleziono. Obżałowani występują w tych spisach nie tylko pod swoją prawdziwą nazwą, ale oraz pod fałszywymi i przybranymi nazwiskami, jakie towarzystwo familijne każdemu z członków swoich dawać zwykło, przyjąwszy go w grono swoje. Barbés będzie musiał wytłumaczyć się jeszcze z pewnych znalezionych u niego odczw. Według wyjaśnień udzielonych policyi, a potwierdzonych przez obżałowanego Terne, każdy członek towarzystwa familijnego musiał pod czas przyjęcia swojego następującą składać przysięgę: »Przysięgam, że nikomu, a nawet najbliższym krewnym swoim nie odkryję, co między sobą mówię, lub co robić będziemy. Przysięgam być posłusznym ustawom związku, nienawiścią i zemłą swoją ścigać zdrajców, chcących wkraść się w nasze grono, kochać i wspierać braci, a życie i wolność dla zwycięstwa sprawy naszej poświęcać.« Każdy z członków powinien był ilość prochu, odpowiednią swojemu majątkowi, dostarczyć. Zalecono oraz członkom, by tylko na rozkaz wydziału rządzącego publicznie działali. W znalezionym po między zabranymi papierami katechizmie republikańskim, mającym napis: »Z drukarni rzeczypospolitej,« czytamy, że przyjmowany powinien był z zawiązanemi oczyma stanąć przed dygnitarzami związku i na zadawane sobie pytania odpowiadać. U obżałowanego Barbésa znaleziono spisy związków paryżkiego; inne spisy znaleziono w kieszeniach u obżałowanego Blanqui; lecz ten ostatni wydarł je, pozuł, potłukał, i tym sposobem wszelki ślad ich zniszczył. Badano potem wielu kupców, sprzedających obżałowanym sita z włosienia i inne do roboty prochu potrzebne narzędzia. Badania świadków trwały d. 3. sierpnia.

Że rozbójnicy morscy byli i będą, mimo wszelkiej surowości w dawaniu na to baczienia, jest rzeczą powszechnie wiadomą; ale rozbójnicy rzeczni należą zaiste do rzadszych zjawisk. Dowiedziano się w Bordeaux, że statek czterma milionami na-

ładowany, i przeznaczony dla królowej hiszpańskiej, ma do Hiszpanii rzeką odpływać. Zaraz potem pewne osoby drugi przygotowały okręt, dla uderzenia na pierwszy i dla zabrania jego ładunku. Taki przynajmniej ułożono plan, lecz owa wielka i jak się zdawało nieprzenikniona tajemnica, doszła do wiadomości władz rządowych. Komisarz centralny portu, w towarzystwie żandarmów i agentów policyi, wszedł w nocy na statek parowy i eskortując teraz ów piędziemi naładowany statek. Zdaje się zatem, że został zabezpieczony.

Szwajcaryja.

— Z Berny dnia 11. sierpnia. —

Sejm Związku Szwajcarskiego wydał większą część 14 głosów następującą pod względem emigrantów w uchwałę: Sejm Związku Szwajcarskiego. Bacząc na karygodne przez emigrantów i innych cudzoziemców wykonane zabiegi, przez kanton rządzący i inne rządy kantonów odkryte i w okolicy kantonu rządzącego z d. 22. czerwca r. b. do wiadomości stanów podane; zwycięzcy, że te zabiegi spokój wewnętrzny, neutralność Szwajcaryi i jej na prawach narodów oparte stosunki ku innym państwom na niebezpieczeństwo narażają, i nadwyrężają dawałą tym cudzoziemcom opiekę, Sejm Związku Szwajcarskiego postanawia: 1) Owi emigranci, lub inni cudzoziemcy, którzy nadużywszy pozwołonego sobie od stanów przytulku, wystawili na niebezpieczeństwo spokój wewnętrzny, albo neutralność Szwajcaryi i jej na prawach narodów oparte stosunki, a to dostatecznie udowodnionemi czynami, mają być wydaleni z krajów szwajcarskich za współdziałaniem kantonu rządzącego. Wydalenie to ma niezwłocznie nastąpić, chyba, żeby zachodziło jakie jeszcze uprzednie śledztwo karnego sądu. 2) Śledztwo przypadków pojedynczych, które ile możności jak najspieszniej odbywać się powinno, należy do stanów i one w obwodach swoich rozporządzają wykonanie artykułu 1go. Tym końcem mają się z kantonem rządzącym porozumieć. 3) Rada stanu kantonu rządzącego czuwa nad wiernym, przedkiem i jednakożem wykonaniem artykułów 1go i 2go. Ona wydaje w tym względzie stosowne polecenia i noty. W nieporozumieniach zachodzących między kantonem rządzącym a którym z stanów, tyczących się pojedynczych przypadków, rozstrzyga rada stanu kantonu rządzącego z wezwaniem ku pomocy rady reprezentacyjnej Stanów Szwajcarskich. 4) Jeśli który z kantonów wzbraniać się będzie lub zaniedba wydalenie cudzoziemca, do czego w skutek powyższych postanowień jest obowiązany, wtedy kanton rządzący pod okoliczność tę na Sejm Związku Szwajcarskiego, który uchwali niezwłoczne wykonanie postanowie-

nia władzy rządowej Związku, na karb chybiającego w tym względzie stanu. 5) W przeciągu miesiąca, gdy uchwała niniejsza większością stanów przyjęta i kantonowi udzielona zostanie, kanton rządzący ma zdać szczegółowy raport o jej wykonaniu, który Sejmowi Stanów Szwajcarskich, albo gdyby Sejm nie był zgromadzonym, lub nie był powodem tej sprawy zwołanym, stanom przedłożonym być ma. 6) Uchwała ta traci moc swoją, skoro kanton rządzący o zupełnym wykonaniu onej, skoro kanton rządzący rzecz raport stanom, lub zgromadzonemu pod-ten-czas Sejmowi.*

Prussy.

Król jegomość powrócił d. 12. sierpnia z Cieplic do Berlina.

Królewski rzeczywisty tajny radca i prezydent prowincyi Szlązka, de Merckel, ogłosił w piśmie publicznym, że odtąd młodym ludziom z pruskiego Szlązka, hrabstwa Glackiego i z pruskiego margrabstwa Górnej Luzacyi, zabronionem zostaje brać nauki w zakładach wolnego miasta Krakowa lub jego okręgu i że to stać się może li za wyraźnym pozwoleniem rządu, reprezentowanego co do rzeczonych prowincyj w osobie pomienionego prezydenta.

Wydział względem Magdeburgskiej kolei żelaznej zawiadomił, że dnia 11. sierpnia rozpoczęło się na giełdzie zapisywanie akcyj na budowę kolei żelaznej z tamtąd do Lipska. Z potrzebnej do tego sumy 2,300,000 tal. pr., podpisano do końca dnia 1,891,500 tal. pr.

Saxonija.

— Z Drezna d. 29. lipca. —

Wyrokiem królewskim potwierdzono statuta Związku, który pod przewodem królewica Jana i ministra Stanu de Lindenau, połączył się w celu zapobieżenia, by osoby wypuszczone z krajowych zakładów tak karnych, jakoteż zaopatrzenia, powtórnie w nowe długi, lub nowy ujedostatek nie popadły. Zamiar ten ma być osiągnięty przez dostarczenie takim osobom środków bieżącego zarobku, a gdzie to uskutecznić się nie da, przez wsparcie, wszelako rzadko tylko w gotowych pieniądzech. Środki do wykonywania celów swoich dostaje Związek li za pomocą składek dobrowolnych. W Dreźnie postanowiono wydział środkowy, a w średnich, a nawet mniejszych miastach Saxonii, wydziały obwodowe.

(Allg. Zeit.)

Holandyja.

Harlemski dziennik *Courant* pisze: »Zapewniają, że zgromadzenie Związku niemieckiego szczerze teraz zajmuje się sprawą odstąpienia pań-

stwu Belgijakiemu części Walońskiej Luxemburga. Nim jednak w tej ważnej sprawie uchwała wydana będzie, rzeczono zgromadzenie przedłożyło wojskowej komisji Związku to zapytanie, ażeby Związek (który tylko dostawczy wynagrodzenie w innych posiadłościach, na odstąpienie wzmiankowanej części Luxemburga pozwolić może), przez zamianę na Luxemburg straty pod względem wojskowym nie poniesie. Komisja nie oświadczyła się tą razą przeciw takiej zamianie, dała wszelako tę odpowiedź, że wywymieniona część Wielkiego Księstwa Luxemburskiego nie może być w żadnym przypadku, bez pewnych wojskowych ograniczeń, Belgijum odstąpioną.*

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

(Nieurzędowe.)

Lwów. — Na targu tygodniowym w poniedziałek dnia 22. sierpnia 1836 było 283 sztuk wołów. Płacono za sztukę po 65 do 105 zr. w. w.; z tych jedna mogła wydać mięsa 12 3/4 do 16 3/4, a łaju 1 1/2 do 3 kamieni.

Wykaz istniejących fabryk w Królestwie Polskiem.

(Z Tygodnika rolniczo-technologicznego.)

(Dokończenie. *)

Województwo Podlaskie.

Posiada zakłady tkanin grubszych wełnianych. W szczególności mają miasta: Siedlce, Sokółów, Węgrów, Kossów, Sławęcze, Ostrów, i Rodeń fabryki sukna, tudzież tkanin lnianych i bawełnianych.

Województwo Augustowskie.

Odnacza się fabrykacją metalów, porturu i dziegciu. W szczególności mają miasta: Suwałki fabrykę instrumentów muzycznych; Ruda i Rokitany fabryki żelaza; Rospiców fabrykę kucia miedzi; Sztabin fabryki żelaza i szkła; Sobolew fabrykę kucia miedzi; Dzierzba fabrykę papieru; Kupisty fabrykę porturu; Szalupa fabrykę papieru; Lipsk fabrykę dziegciu; Łomża, Jedwabne i Smolany fabryki sukna; Preny fabrykę papieru.

† *Gdańsk d. 15. sierpnia 1836.* Tak dębowy, jakoteż sosnowy towar, znajduje teraz odbyty za gotowe pieniądze. Wywóz onegoż do Anglii i Francji idzie żywo, a nas zaczęto znowu budować okręty, z Anglii prywatnie nadeszły obatalunki na bale dębowe, a ze strony marynarki angielskiej nowe o ten towar zawarto układy,

*) Obacz Ner 95 Gazety naszej.

z powodu czego i na przyszły rok jeszcze artykułu tego potrzebować będziemy. Ile mi wiadomo, kupiec żydowski Lederer z Cieszanowa (w Galicyi, obwodzie żółkiewskim), już tego roku dostawił cokolwiek bali z okolicy swojej, a kto może wyrabiać dobre bale 5, 4 1/2, 4, 3 1/2 i 3 cali grubości miary angielskiej *) przy zwyyczajnej długości, temu na łatwym odbycie nie braknie. Ten wymiar jest potrzebny dla marynarki angielskiej, lecz także inne gatunki 2 1/2 i 2 cale grubości, z powyższymi razem łatwo zbyć się dadzą. Cena, dotąd za ten towar płacona, wynosi podług jakości i miary, 850 do 900 tal. pr. za kopę takich bali, które na znak korony zasługują, licząc 4 cale grubości a 6 sągów długości, podług jakiegoś miary handel tu tym artykułem prowadzi. Sosnowym belkom kantowym trudno jest naprzód oznaczyć cenę. Wiele na tém zależy, czy takowe są godne znaku korony, lub czy są tylko średniego gatunku i czy w przecięciu są dostatecznej długości. Jeżeli takowe są ile możności czyste i bez sęków, mają najmniej 32 do 34 stóp długości, a w świetle średnicy 14 cali wynoszą, więc oznaczając według miary kubicznej, liczyć można stopę kubiczną po 5 gr. gr. czyli 1/6 tal. pr. cur., albo może po więcej cokolwiek, i sądzę, że to wyszczególnienie moje dostatecznym będzie, by z tego tutejszą wartość posyłki towaru tego obliczyć. Dębowe klepki są także poszukiwane i dobrze obrobione, 3 cale grube a 72 cale długie pipowe płać się po 24 do 26 tal. pr., zaś na heczki i oksety w stosunku.

W handlu z b o Ź e m zbliżamy się także, jak się spodziewam, do lepszego czasu. W Anglii pojawia się od czasu do czasu lubo powolnie tylko wznoszenie się cen. Wszystkie doniesienia w tém się zgadzają, że w Anglii w tym roku daleko mniej, jak dotąd, wysiano pszenicy, powietrze, szczególnie na wiosnę, bynajmniej zbożu nie sprzyjało, do tego i to jeszcze przyczynia się, że dopytywania o pszenicę ponawiają się z północnej Ameryki, tak, że już tu kupna onęjże pozawierano, i takowa wprost na okrętach do Nowego Yorku i Filadelfii postaną będzie. Wprawdzie zapasy tutejsze znacznie się powiększyły i mniemam, że w tej chwili blisko 40,000 łasztów pszenicy leży tu na składzie. Lubo niewątpliwą jest rzeczą, że z tych zapasów pewnie więcej jak trzecia część już jest zakupioną na rachunek angielski, wazelako nie uważam tego za niepodobiestwo, co wszakże od wypadku zbiorów zależy, ażeby do października nie miała psze-

nica prędko pójść w górę. — Ta sama okoliczność zachodzi także z żytem; i tym artykułem spekulować tu można, gdyż do Norwegii i Holandyi ciągle oń się dopytują. Pszenicę na giełdzie naszej z nieustanną kupując chęcią, płać za dobrą pastroką 240 do 250, za lepszą i wysokopastroką 260, 280 do 300 i 305, a za najpiękniejszą białą z 1834 r. 320, 330 aż do 350 i 360 zł. pr. Polskiego żyta na tranzyt (bez oclenia) kupiono znaczne partyje po 165 zł. pr.

Spirytusem — wódką kartoflaną — przeciwnie smutny jest handel; zdaje się bowiem, że go wszędzie nad potrzeby wyrabiają, a to tak znaczne onegoż wypalanie nie tylko handel tym artykułem psuje, ale jeszcze przyczynia się do demoralizacji prostego ludu. Próbowano także rozmaicie wywozu tego artykułu tak do Anglii, jakoteż do innych krajów zamorskich, a kłoby za okowitę (90 stop. podług Trallesa), to jest za *ohm* téjże, mieszczący 120 kwart berlińskich **) wziąć mógł 12 tal. pr., wrachowawszy w to wynagrodzenie za akcyzę, za bardzo szczęśliwego poczytać się może. Porównywując sprzedaż powyższą z ceną wódki w Galicyi, zdaje się, że to jeszcze przyniosłoby korzyść; lecz naczynia, które chcąc je posyłać do Anglii, przynajmniej 40 galonów (co mniemam na równo prawie z garncami wypadnie) mieć się powinny, z resztą obawiam się także, że przez liczne przeszkody, stawiane od urzędów podatkowych, przez wyciekanie płynu i t. p. niepodobiestwem jest prawie w nadziei korzyści co tym artykułem przedsiębrać.

Kalcynowany potaż stał się i w tym roku ulubionym artykułem handlu i dopytywano się oń z Holandyi i t. p., lecz przy małym dowozie potażu, jaki tego roku mieliśmy, nie można było żądań o kupno onegoż zaspokoić. Ostatnia przybyła tu partyja sprzedana została po wysokiej cenie; za jeden *Schaffund* (3 cetnary) dodawany 10 procentu tary, jakoteż drogie 10 proc. przewyżki (*gutgewicht*) wzięto 32 1/2 tal. pr. i sądzą, że gdyby znalazło się co potażu, ale dobrego i dobrze wypalonego, ta cena dałaby się jeszcze pozyskać.

Polskiego płótna mało jest tutaj i mało się go spodziewają. Właściwego handlu tym artykułem całkiem prawie nie ma, wazelako używają jeszcze tego płótna na potrzeby krajowe; a po części na wory do zboża i stosownie do różnej jakości, cenę łokcia płótna polskiego na 1 do 2 sr. gr. pr. oznaczyć można. (Z *korosp. prywat.*)

*) Miare angielską wszędzie dodać należy.

Przypisek Redakcyi.

*) Zwyż 37 garncy.

(Przyp. Red.)